

พรเทพ ทวีกาญจน์
ผู้บริหารสำนักทนายชนบท
บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)

มรดกของ

ลูกจ้าง

หลาย ท่านที่ดูละครทีวีจะคุ้นเคยกับเรื่องมรดกเจ้าคุณปู่ เจ้าคุณพ่อ หรือท่านพระยามหาเศรษฐี ที่มักจะสร้างปัญหาให้กับทายาททั้งหลาย ต้องมาแย่งชิงจนเป็นเรื่องเป็นราวให้แฟนละครต้องติดตามและนำมาวิพากษ์วิจารณ์กันเป็นที่สนุกสนานของคอละคร คงไม่มีนักเขียนคนใดเขียนเรื่องมรดกของกรรมกร หรือมรดกของลูกจ้าง เพราะเขียนแล้วไม่มีใครซื้อมาอ่านเป็นแน่แท้ หรือนำมาทำเป็นละครทีวีแต่อย่างใด คนอย่างกรรมกร หรือลูกจ้างที่หาเช้ากินค่ำ แคกินไปวันๆ ยังไม่พอยาได้ จะเหลือเก็บเหลือกินไว้เป็นมรดกให้ทายาทมาแย่งชิงเป็นเรื่องราวเหมือนนิยายนั้นคงไม่มี

อันเรื่องเกี่ยวกับมรดกนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1600 ได้บัญญัติว่า ภายใต้งบค้ำของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ กองมรดกของผู้ตายได้แก่ทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตาย ตลอดทั้งสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่างๆ เว้นแต่ตามกฎหมาย หรือว่าโดยสภาพแล้วเป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้และมาตรา 1602 บัญญัติว่า เมื่อบุคคลใดต้องถือว่าถึงแก่ความตาย ตามความในมาตรา 62 แห่งประมวลกฎหมายนี้ มรดกของบุคคลนั้นตกทอดแก่ทายาท

มรดกหมายถึง ทรัพย์สินทุกชนิด ซึ่งผู้ตาย หรือที่อาจเรียกกันว่าเจ้ามรดกมีอยู่ในขณะที่สิ้นชีวิต ยังหมายรวมถึงหนี้สินใดๆ ด้วย มรดกจักตกทอดไปสู่ทายาทโดยชอบธรรมของเจ้ามรดกทันทีที่เขาสิ้นชีวิตอันเป็นไปตามหลักกฎหมายการแบ่งมรดก มีขึ้นเพื่อความสงบสุขของสังคม ผู้ปกครองบ้านเมืองจึงออกกฎหมายมาจัดการแบ่งปันทรัพย์สินของเราแก่เหล่าทายาท อันได้แก่ คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมาย บุตรธิดา เป็นต้น หลายคนเข้าใจว่าทรัพย์สินทั้งหมด ซึ่งเป็นชื่อของผู้ตายถือเป็นกรรมสิทธิ์ไว้ในเวลาที่สิ้นชีวิต จะต้องนำมาแบ่งสรรกันตามจำนวนทายาทของเขา นั่นเป็นความเข้าใจซึ่งถูกเพียงส่วนเดียว นอกจากทรัพย์สินแล้วยังรวมถึงหนี้สินของเจ้ามรดกซึ่งมีอยู่ก่อนตาย ทายาทต้องรับไปด้วย แต่จะใช้หนี้แก่เจ้าหนี้เท่าที่ตนได้รับทรัพย์สินมรดกมาเท่านั้น

กรณีมรดกของลูกจ้างที่กล่าวมาข้างต้น เมื่อมีปัญหาว่าจะเรียกร้องกันอย่างไร ทายาทของลูกจ้างเท่านั้นที่จะต้องฟ้องเอาค่านายจ้าง เหตุที่ต้องฟ้องเรียกจากนายจ้างก็เพราะนายจ้างมีหน้าที่ต้องจ่ายตามกฎหมาย หรือตามสัญญา ไม่ยอมจ่ายเงินให้แก่ทายาทของลูกจ้าง เงินในที่นี้ไม่ใช่เงินที่ลูกจ้างนำไปฝากไว้กับนายจ้างแต่เป็นเงินที่นายจ้างมีหน้าที่ต้องจ่ายอยู่ก่อนที่ลูกจ้างจะเสียชีวิตลง เช่น เงินค่าจ้างค้างชำระ หนี้ค่าชดเชยที่ต้องจ่ายเมื่อนายจ้างได้เลิกจ้าง หรือเป็นหนี้เงินที่ต้องชำระให้ตามข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง หรือตามสัญญาจ้าง เช่น เงินบำเหน็จ เงินโบนัส หรือเงินช่วยเหลือกรณีเสียชีวิต เงินประกันชีวิตกรณีเสียชีวิตเนื่องจากอุบัติเหตุ เป็นต้น หนี้ดังกล่าวนี้หากมีข้อตกลงเป็นสภาพการจ้างแล้ว นายจ้างไม่จ่าย ลูกจ้างย่อมมีสิทธิเรียกร้องและฟ้องเอาได้สิทธิเรียกร้องนี้ บางอย่างเป็นมรดกตกทอดไปยังทายาท แต่บางอย่างก็ไม่มีมรดก ดังนั้นเมื่อลูกจ้างตาย สิทธินั้นก็ตาย หรือหายตามตัวลูกจ้างนั้นไปด้วย ทายาทจะฟ้องร้องขอรับสิทธินั้นไม่ได้ กฎหมายถือว่าเป็นสิทธิเฉพาะตัว

ปัญหาน่าปวดหัวจึงมีว่า สิทธิใดเป็นสิทธิเฉพาะตัวและสิทธิใดไม่ใช่สิทธิเฉพาะตัว อย่างเช่นในกรณีนี้มีว่า มีพนักงานขององค์การรัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่ง ได้ถูกเลิกจ้างลง โดยอ้างว่าเจ็บป่วยจน

ไม่สามารถทำงานต่อไปได้และได้จ่ายค่าชดเชยตามกฎหมายและจ่ายเงินบำเหน็จตามข้อบังคับว่าด้วยกองทุนบำเหน็จให้แก่ลูกจ้าง ปัญหาว่าองค์การรัฐวิสาหกิจนั้นยังจ่ายไม่ครบตามจำนวนตามกฎหมายและตามข้อบังคับ ต่อมาพนักงานคนนั้นได้ตายลง ภรรยาของลูกจ้างมาฟ้องศาลแรงงานเรียกเงินชดเชยและเงินบำเหน็จในส่วนที่ขาด รัฐวิสาหกิจแห่งนั้นต่อสู้คดีว่า สิทธิเรียกร้องเงินบำเหน็จและค่าชดเชยเป็นสิทธิเฉพาะตัวของลูกจ้าง ภรรยาซึ่งเป็นทายาทของลูกจ้างไม่อาจรับช่วงสิทธิ หรือรับโอนสิทธิในทางใดๆ จากลูกจ้างมาฟ้องนายจ้างได้ คดีนี้ศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ว่า **สิทธิเรียกร้องเงินชดเชยและเงินบำเหน็จในเรื่องนี้ไม่เป็นสิทธิเฉพาะตัว ตกเป็นมรดก**

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6543/2531 จำเลยอุทธรณ์อีกประการหนึ่งว่า สัญญาจ้างแรงงานเป็นสัญญาต่างตอบแทนซึ่งมีคุณสมบัติของลูกจ้างเป็นสาระสำคัญ จึงเป็นสัญญาเฉพาะตัวเมื่อลูกจ้างถึงแก่ความตาย สัญญาย่อมระงับลง สิทธิทั้งหลายที่จะเกิดขึ้น หรือได้เกิดขึ้นตามสัญญาจึงเป็นสิทธิเฉพาะตัวไม่ตกแก่ทายาทแต่อย่างใด พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ที่ว่าสิทธิตามสัญญาจ้างแรงงานเป็นสิทธิเฉพาะตัวนั้น หมายความว่า **เมื่อลูกจ้างถึงแก่ความตายสัญญาจ้างแรงงานย่อมเป็นอันระงับไป ทายาทของลูกจ้างจะเข้ารับมรดกเพื่อทำหน้าที่เป็นลูกจ้างของนายจ้างต่อไปไม่ได้เท่านั้น** แต่ค่าชดเชยก็ดี เงินบำเหน็จก็ดี ในฟ้องคดีนี้เป็นสิทธิที่ลูกจ้างจะได้รับตามกฎหมายและตามข้อบังคับของจำเลยนับแต่วันที่ถูกจำเลยเลิกจ้าง สิทธิดังกล่าวไม่ใช่สิทธิที่จะทำงานตามสัญญาจ้างแรงงานดังกล่าวมาแล้ว **แต่เป็นสิทธิในทรัพย์สินซึ่งลูกจ้างมีสิทธิได้รับตามกฎหมายอยู่แล้วก่อนถึงแก่ความตาย จึงเป็นมรดกตกทอดแก่ใจท์ผู้เป็นทายาท ใจท์มีสิทธิฟ้องเรียกทั้งค่าชดเชยและเงินบำเหน็จจากจำเลยได้**

บทสรุปสงฆ์ สิทธิเรียกร้องเงินชดเชยและเงินบำเหน็จที่ลูกจ้างมีสิทธิที่จะได้รับตามกฎหมาย หรือตามเงื่อนไขข้อตกลงในสัญญา หรือตามข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้างไม่เป็นสิทธิเฉพาะตัวตามกฎหมายข้างต้น เมื่อไม่ใช่สิทธิเฉพาะตัวแล้ว ย่อมตกเป็นมรดกตกได้กับทายาทที่มีสิทธิได้รับ ทายาทฟ้องร้องเอาจากนายจ้างได้ แต่สิทธิที่จะทำงานเป็นลูกจ้างของนายจ้างนั้น เป็นสิทธิเฉพาะตัว ไม่ตกเป็นมรดก ทายาทจะฟ้องร้องบังคับให้นายจ้างรับเข้าทำงานไม่ได้